

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคกลาง

จังหวัดสมุทรสงคราม

1. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสมุทรสงคราม

สมุทรสงครามตั้งอยู่ในภาคมีขนาดพื้นที่เล็ก คือประมาณ 416.7 ตารางกิโลเมตร พื้นที่จังหวัดมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบชายฝั่งทะเลมีความยาวประมาณ 23 กิโลเมตร บริเวณปากน้ำแม่กลอง คำขวัญประจำจังหวัด คือ “เมืองหอยหลอด ยอดลิ้นจี่ มีอุทยาน ร. 2 แม่กลองไหลผ่าน นมัสการหลวงพ่อบ้านแหลม” แบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอในจังหวัดสมุทรสงคราม

พื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดมีสภาพของดินเป็นดินเหนียวปนทราย ไม่มีภูเขาหรือเกาะ มีสภาพน้ำแตกต่างกันแบ่งได้ 3 เขต คือ เขตน้ำเค็ม เขตน้ำกร่อย และเขตน้ำจืด แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน คือ แม่น้ำแม่กลองผ่านบริเวณท้องที่อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา ไปออกทะเลอ่าวไทย ที่บริเวณปากแม่น้ำแม่กลองในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม นอกจากนี้มีลำคลองใหญ่น้อยมากมาย จากสภาพภูมิประเทศเช่นนี้ ทำให้เกิดความสะดวกในด้านการคมนาคมทางน้ำ และการประกอบอาชีพด้านกสิกรรม

จังหวัดสมุทรสงครามติดต่อกับอ่าวไทยจึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จากอ่าวไทยและทะเลจีนใต้ พัดเอาฝนมาตกในฤดูฝนมากพอสมควร ประกอบกับอยู่ใกล้ทะเลจึงมีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ ในฤดูหนาวอากาศจึงไม่หนาวจัด ในฤดูร้อนไม่ร้อนจนเกินไปอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 28 องศาเซลเซียส พายุและฟ้าคะนองจะเกิดขึ้นในระหว่างฤดูฝนและฤดูร้อนคือระหว่างเดือนเมษายนและพฤษภาคม ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่จะมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ นอกจากนี้อาจได้รับพายุดีเปรสชัน ซึ่งเคลื่อนตัวจากทะเลจีนใต้เข้ามาทางฝั่งเวียดนามในสภาพของพายุไต้ฝุ่นหรือโซนร้อน ทำให้ฝนตกหนักต่อเนื่องกันและอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ ชาวสมุทรสงครามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและกสิกรรม ได้แก่ การทำสวนทำนา (สวนมะพร้าว สวนผลไม้ ปลูกข้าว) การทำนาเกลือ (เกลือสมุทร) การทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การปศุสัตว์และอุตสาหกรรม

2. วัฒนธรรม เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัดสมุทรสงคราม

2.1 มรดกทางวัฒนธรรม

จังหวัดสมุทรสงครามมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เก่าแก่ที่สุด เป็นเมืองที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แหล่งโบราณคดีที่สำคัญเกิดขึ้นจากอิทธิพลทางธรรมชาติ ความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่มีการพัฒนากันมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการสั่งสมวัฒนธรรม ปรางูร่องรอยทางวัฒนธรรมที่หลงเหลือใ้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา เรียกว่า มรดกทางวัฒนธรรม เกิดจากการดำรงชีพ การใช้ประโยชน์ต่างๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายของมนุษย์หลายชาติหลายภาษา ทำให้เกิดวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ได้คิดค้นขึ้นเพื่อใช้ในการดำรงชีพในอดีต และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมในยุคนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) สิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือเรียกว่า โบราณวัตถุ เช่น อนุสรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ งานศิลปปะงานฝีมือ ตลอดจนสถานที่ประกอบกิจกรรม

แหล่งศิลปกรรม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่รวมเรียกว่า โบราณสถาน 2) การบันทึกเรื่องราว และจารึกสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ภาษา และการแสดงศิลปะ ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมนี้เป็นสิ่งที่เราควรสืบทอด เนื่องจากเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาที่คนรุ่นก่อนได้คิดค้นและยังคงปฏิบัติต่อๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน

1) โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรมและอนุสรณ์สถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร (หลวงพ่อบ้านแหลม) วัดพวงมาลัย (เจดีย์หงสาวดี) วัดแม่น้ำ (หลวงพ่อวิหาร) วัดอัมพวันเจติยาราม (พระอารามหลวง) วัดเขายี่สาร (กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติของชาติ) วัดปากน้ำ วัดบางกะพ้อม วัดเกตการาม วัดบางกุ้ง วัดบางพลับ วัดตรีจันดาวัฒนาราม วัดบางแคใหญ่ วัดจุฬามณี ศาลหลักเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม อุทยานร.2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย อนุสาวรีย์แผดสยามอิน-จัน

2) ศิลปหัตถกรรมและงานช่างท้องถิ่น ได้แก่ การทำเครื่องถ้วยเบญจรงค์และลายน้ำทอง การแสดงหุ่นกระบอก การแกะสลักลายมะพร้าวขอ การแสดงหนังใหญ่

3) ตำนานและนิทานพื้นบ้าน ได้แก่ ตำนานหลวงพ่อบ้านแหลม ตำนานหลวงพ่โตวัดเจริญสุขาราม ตำนานเรื่องกฐินทอง ตำนานบ้านเขายี่สาร นิทานช่างทำขอ นิทานยายสอนเขย นิทานพื้นบ้าน เรื่องโง่งอง หิงห้อย ลำพู

4) การละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ ซ่อนหา (โป่งแปะ) จำจี้ แม่นาคพระโขนง อ้ายเข้อ้ายโอง กาฟักไข่ ลิงชิงหลัก หยอดน้ำมันหมู ตาเขย่ง

5) ดนตรีและนาฏศิลป์ ได้แก่ เพลงแขกมอญบางช้าง

2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่น

2.2.1 การทำมาหากิน

1) การทำน้ำตาลบางช้าง (น้ำตาลปี๊บ) ตำบลบางช้างขึ้นชื่อมากในเรื่องน้ำตาลมะพร้าว พริก หอม กระเทียม หมาก พลู ผัก ไบยาจืด น้ำตาลที่เป็นสุดยอดของหวานมันหอม โดยเริ่มจากการคัดเลือกพันธุ์มะพร้าวน้ำตาล ใช้พันธุ์สายบัว เป็นพันธุ์ที่ให้น้ำตาลดีและยืนต้นนาน ใส่ใจทุกขั้นตอนการปลูก เก็บเกี่ยว ตลอดจนการเคี่ยวตาล

2) การทำสวนมะพร้าวน้ำหอม มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจของชาวสมุทรสงคราม ถือเป็นอาชีพหลักที่สำคัญ และทำรายได้ให้กับจังหวัด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ชายผลและทำ

น้ำตาลมะพร้าว มะพร้าวจะให้ผลผลิตมากในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม การปลูกมะพร้าว น้ำหอม หากมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต จะมีระยะออกผลอยู่ได้นานถึง 10-30 ปี

3) การทำยาจืด มีลักษณะเป็นเส้นสีขาวนวลออกเหลือง คล้ายกับยาเส้นในมวน บุหรี่ใช้กินกับหมาก เริ่มทำมาประมาณกว่า 100 ปีแล้ว ซึ่งทำกับมากในตำบลบางกระบือ ตำบลดอนมะโนรา และตำบลบางคนที่ ราคาขายขึ้นอยู่กับสีของเส้นยา ถ้าได้เส้นยาขาวนวลเส้นเล็กจะได้ราคาสูง ถ้ามีสีคล้ำ ราคาจะถูกลง

4) การทำสวนส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ลักษณะเด่นของส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ สวนแม่กลอง คือ มีรูปทรงต้นสูงโปร่ง กิ่งก้านค่อนข้างยาว ใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ผลดอกออกผลมาก จะมีผลใหญ่ รูปร่างสวยงาม ค่อนข้างแบน รสชาติดี หวานกลมกล่อมอมเปรี้ยวเล็กน้อย มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว แกะง่ายและไม่ค่อยมีเมล็ด ปลูกง่ายแต่ดูแลรักษายาก ปลูกได้ดีในดินทุกชนิด

5) ลิ้นจี่สมุทรสงคราม เป็นลิ้นจี่ที่มาจากเมืองจีน โดยพ่อค้าชาวจีนนำมาขายที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลองและแควอ้อม พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากที่สุดที่จังหวัดสมุทรสงคราม คือ พันธุ์ค่อมลำเจียก และพันธุ์อื่นๆ คือ ไทย กะโหลกใบยาว สำเภากั่ว เป็นต้น ลิ้นจี่เติบโตได้ดีในดินค่อนข้างเหนียวแต่ร่วนซุย อุณหภูมิด้วยพีชวิตฤ ชาวสวนจะคอยตัดแต่งกิ่งเป็นประจำเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ยาวนานสม่ำเสมอ แตกกิ่งใหม่ และต้นไมโทรม

6) การทำนาเกลือสมุทรสงคราม ในพื้นที่ตำบลลาดใหญ่และตำบลบางแก้ว อยู่ติดชายทะเล เพราะต้องใช้น้ำทะเลเป็นวัตถุดิบหลัก ลักษณะดินเป็นดินเหนียว มีแดดจัดลมแรง ฝนไม่ตกชุก เอื้ออำนวยแก่การทำนาเกลือ

7) การทำถ่านไม้โกงกาง ป่าชายเลนเป็นป่าที่ปรากฏในพื้นที่ที่เป็นที่ราบชายฝั่ง มีพันธุ์ไม้หลายชนิด เช่น แสม ตะบูน ตะบัน ลำพู ลำแพน โกงกาง เป็นต้น การทำถ่านไม้โกงกาง ทำกันมากในตำบลยี่สาร เป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้

8) การประมงพื้นบ้าน ได้แก่ การจับหอยหลอด เป็นหอยที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสมุทรสงคราม การเก็บหอยแครงที่บริเวณปากอ่าวสมุทรสงครามชายฝั่งทั้ง 2 ด้านเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงหอยแครง

2.2.2 อาหารการกิน

1) น้ำพริกไข่ปูทะเล เป็นน้ำพริกที่มีส่วนผสมต่างๆไป เพียงแต่ใส่ไข่ปูทะเลต้มแล้วลงไปด้วย รับประทานพร้อมกับผักต่างๆ และผักดอง เป็นมรดกตกทอดของลูกหลานสมุทรสงคราม

2) กะปิคลองโคน เป็นกะปิที่ไม่เค็มจัด มีกลิ่นหอม ทำมาจากเคยตาดำ ซึ่งเป็นสัตว์น้ำทะเลตัวเล็กๆ เหมาะในการทำน้ำพริกปลาทุที่รสชาติถูกปากมาก

3) ปลาทุโป๊ะ ปลาทุหนึ่ง ปลาทุเป็นเป็นปลาทะเล หากินและเจริญเติบโตในบริเวณชายฝั่ง พบมากเป็นพิเศษบริเวณแม่น้ำที่ไหลลงสู่ทะเล เป็นอาหารหลักคู่กับน้ำพริก ปลาทุที่อร่อยมากคือ ปลาทุที่ตายใหม่ๆ หลังจับขึ้นมาได้ 5-10 นาที เนื้อจะนุ่มหวานอร่อย หอม อาหารที่นิยมทำจากปลาทุ คือ ปลาทุต้มเค็ม ยำปลาทุ ข้าวต้มปลาทุ ปลาทุต้มส้ม ปลาทุต้มสายบัว ลาบ และเมี่ยงปลาทุ

4) น้ำปลาแม่กลอง เป็นการใช้เกลือสมุทรนำมาดองปลา 3 ชนิด ได้แก่ ปลาเยี่ยวเกี้ยว ปลากะตักและปลาไส้ตัน เนื่องจากเกลือสมุทรชนิดขาวเม็ดเล็กมีความเค็มและแทรกซึมเข้าไปในตัวปลาได้รวดเร็วทั่วถึงกัน จะรักษาสภาพปลาและค่อยๆ ละลายโปรตีนในเนื้อปลาออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะอาดและหอม

3. บุคคลสำคัญของท้องถิ่น

3.1 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์

3.2 พระครูโกวิทสมุทรคุณ (เนื่อง โกวิท) บุคคลสำคัญทางศาสนา

3.3 พระมหาสิทธิการ (ทอง อินทสุวณโณ) บุคคลสำคัญทางศาสนา

3.4 พระครูโสภิตวิริยาภรณ์ บุคคลสำคัญทางศาสนา

3.5 พระราชมงกุฎธมาจารย์ (หลวงปู่ใจ อินทสุวณโณ) บุคคลสำคัญทางศาสนา

3.6 พระเทพสังวรวิมล (เจียง วณฺณสรเถร) บุคคลสำคัญทางศาสนา

3.7 จอมพลผิน ชุณหะวัณ บุคคลสำคัญด้านการเมือง

3.8 หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) บุคคลสำคัญด้านวัฒนธรรม

3.9 ครูเอื้อ สุนทรสนาน บุคคลสำคัญด้านวัฒนธรรม

3.10 ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ บุคคลสำคัญด้านวัฒนธรรม

4. งานประเพณีและวัฒนธรรมในปัจจุบัน

4.1 งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ณ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

จัดขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 2 เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพและได้รับการยกย่องจากองค์การ UNESCO ให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก กิจกรรมภายในงานจะมีการจัดนิทรรศการเรื่องมะพร้าว โครงการปลูกมะพร้าว วิจิตรมณฑลพิธีกิจกรรมวาดภาพ-ระบายสี การสาธิตทำขนมไทย การจัดแสดงบอนสีชมงานประดับมุข งานทำหัวโขน งานช่างสิบหมู่ งานช่างทองหลวง ชมการแสดงละครชาตรี การแสดงหุ่นกระบอก

4.2 งานประเพณีงานแข่งเรือยาวประจำปี จัดขึ้นช่วงเดือนพฤศจิกายนหรือในช่วงวันลอยกระทง ณ วัดลาดเป้ง อำเภอเมือง ภายในงานมีการแสดงทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน แสดงดนตรีไทย การแสดงหุ่นกระบอก ประภควดนางนพมาศ ประภควดกระทงสวยงาม และร่วมลอยกระทงก้านกล้วย

4.3 งานส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ จัดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคม บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสมุทรสงคราม "ส้มโอ" ผลไม้อันเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวและเป็นผลไม้ที่ทำรายได้ดีของจังหวัดสมุทรสงคราม มีผลผลิตได้ตลอดทั้งปี นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อส้มโอพันธุ์ดีชนิดต่างๆ ในราคาถูก มีนิทรรศการเกี่ยวกับการเกษตรและสิ่งที่น่าสนใจอื่นๆ

4.4 ประเพณีมัสการและสงฆ์น้ำหลวงพ่อบ้านแหลม จัดขึ้นในช่วงวันที่ 13-19 เมษายน ณ ศาลากลางจังหวัด อำเภอเมือง เป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อทำการมัสการและสงฆ์น้ำหลวงพ่อบ้านแหลม ที่วัดเพชรสมุทรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมือง มีการแห่รูปหล่อจำลองหลวงพ่อบ้านแหลม และรูปหล่อท่านเจ้าคุณมหาสิทธิการ (ทอง) ขบวนแห่นางสงกรานต์ และสงฆ์น้ำพระสงฆ์

4.5 งานตะวันรอนที่ดอนหอยหลอด และงานแข่งกระดานเลน จัดขึ้นช่วงเดือนเมษายน ที่บริเวณดอนหอยหลอด หมู่บ้านคู่มือ ตำบลบางจะเกร็ง อำเภอเมือง ภายในงานจะมีกิจกรรมมากมายให้นักท่องเที่ยวได้ชม เช่น แข่งขันชกมวยทะเล ชกเยื่อทะเล ถีบกระดานเลน และมวยดับจาก

4.6 ประเพณีตักบาตรขนมครก-น้ำตาลทราย จัดขึ้นในช่วงเดือนกันยายน ณ วัดแก่นจันทร์เจริญ ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นประเพณีที่จัดต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลากว่า 80 ปี โดยมีชาวบ้าน พุทธศาสนิกชน นักเรียน อาจารย์ ร่วมแรงร่วมใจกันสืบทอดประเพณีที่ดั่งงามด้วยความศรัทธาและความเชื่อที่หลากหลาย จนกระทั่งถึงปัจจุบันมีความเชื่อกันว่าการตักบาตรขนมครก-น้ำตาลทราย จะทำให้พบเนื้อคู่เหมือนขนมครกที่ต้องมี 2 ฝา และมีความรักหวานชื่นเหมือนน้ำตาลทราย

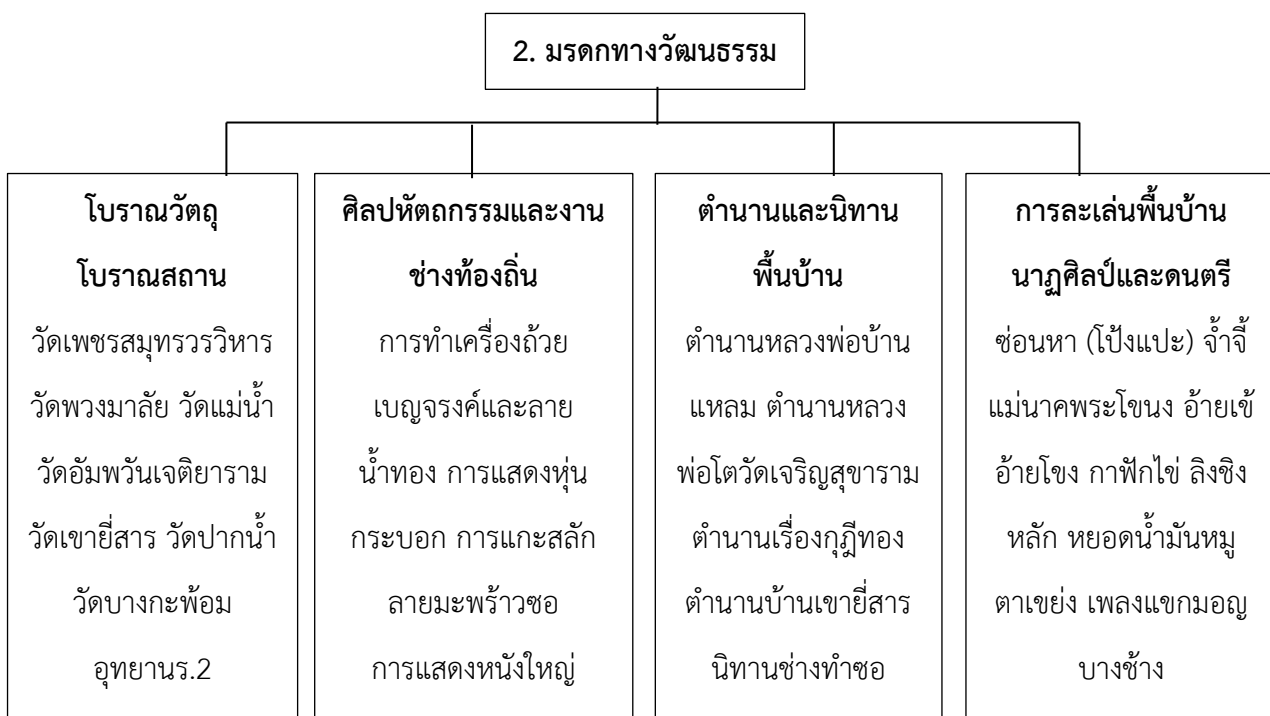
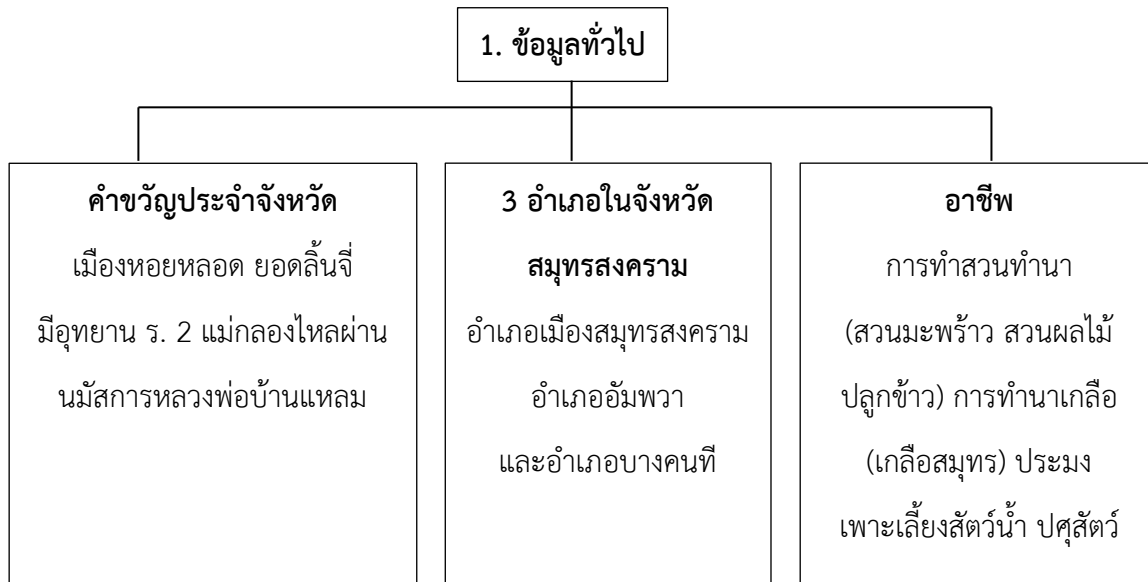
5. ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน จังหวัดสมุทรสงคราม

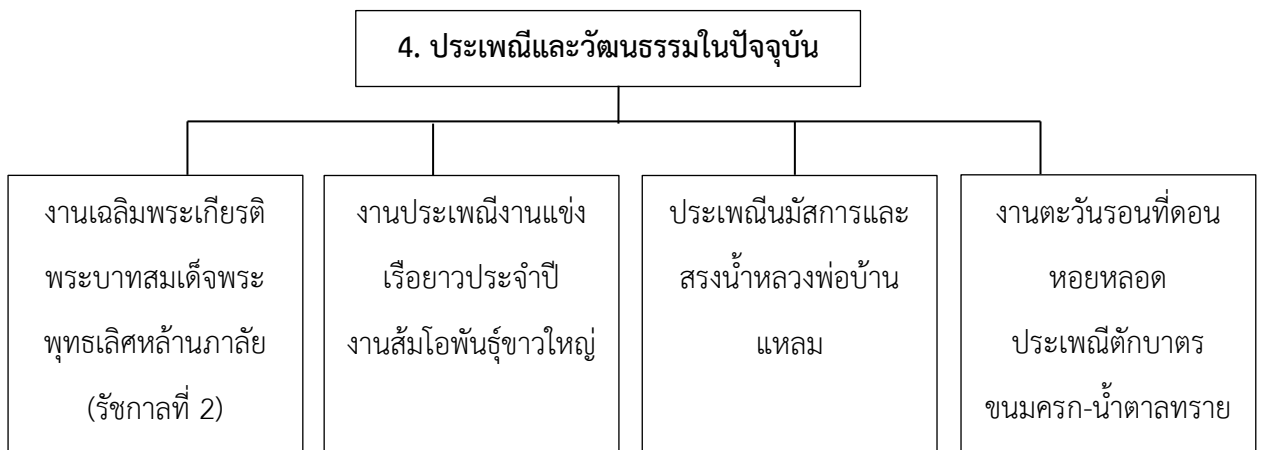
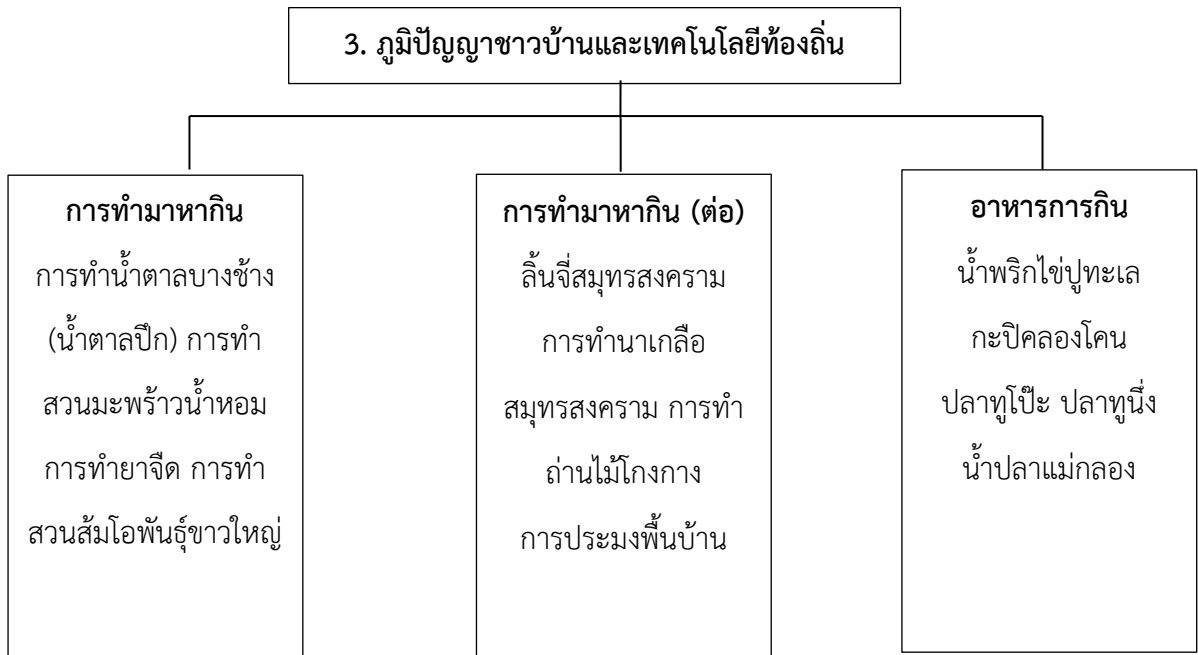
5.1 ค่ายบางกุ้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลบางกุ้ง อำเภอบางคนที เมื่อมาถึงบริเวณค่ายจะมองเห็นแนวกำแพงจำลองสร้างไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์จากการสู้รบ ค่ายแห่งนี้เป็นค่ายทหารเรือไทยที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หลังจากเหตุการณ์เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้าเอกทัศได้โปรดให้ยกกองทัพเรือมาตั้งค่ายที่ตำบลบางกุ้ง เรียกว่า ค่ายบางกุ้ง เนื่องจากเมืองแม่กลองเป็นเส้นทางที่กองทัพพม่าใช้ในการเดินทัพ โดยสร้างกำแพงล้อมวัดบางกุ้งให้อยู่กลางค่ายเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่เคารพบูชาของทหาร พระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดให้คนจีนจากระยอง ชลบุรี ราชบุรีและกาญจนบุรีรวบรวมผู้คนมาตั้งเป็นกองทหารรักษาค่าย ค่ายนี้จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ค่ายจีนบางกุ้ง” พระองค์ทรงให้ชื่อทหารเหล่านี้ว่า “ทหารภักดีอาสา” ในปี พ.ศ. 2311 พระเจ้ากรุงอังวะทรงยกทัพผ่านกาญจนบุรี มาล้อมค่ายจีนบางกุ้ง พระเจ้าตากสินมหาราชและพระมหารามตรี (บุญมา) ร่วมรบขับไล่กองทัพพม่าทำให้ข้าศึกแตกพ่าย นับเป็นค่ายทหารไทยที่สร้างความสำเร็จให้กองทัพพม่า สร้างขวัญกำลังใจให้คนไทยกลับคืนมา และเป็นสงครามครั้งแรกที่ไทยทำกับพม่าหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สถาปนารัฐธนบุรีเป็นราชธานี ค่ายบางกุ้งแห่งนี้ถูกปล่อยให้รกร้างเกือบ 200 ปี จนมาถึงปี พ.ศ. 2510 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ตั้งเป็นค่ายลูกเสือขึ้นเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระเจ้าตากสินมหาราช และได้สร้างศาลพระเจ้าตากสินไว้เป็นอนุสรณ์ โดยทำพิธียกศาลเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2511 ภายในบริเวณค่ายยังมีโบสถ์ที่สร้างตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ชาวบ้านเรียกว่า “โบสถ์หลวงพ่อดำ” มีลักษณะพิเศษคือ โบสถ์ทั้งหลังปกคลุมด้วยด้วยต้นไม้ถึงสี่ชนิด คือ ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นไกร ต้นกร่าง ชาวบ้านเรียกว่าโบสถ์ปรกโพธิ์และไม่ไกลนักเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

5.2 ดอนหอยหลอด สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัด สมุทรสงคราม เป็นสันดอนตั้งอยู่ปากแม่น้ำแม่กลอง เกิดจากการตกตะกอนของดินปนทราย หรือ ที่ชาวบ้านเรียกว่า “ทรายขี้เป็ด” ดอนหอยหลอดมีอาณาบริเวณกว้างประมาณ 3 กิโลเมตร ยาว 5 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2 แห่ง แห่งแรก ได้แก่ ดอนนอก อยู่บริเวณปากอ่าวแม่กลอง เดินทางไปได้โดยทางเรือ ดอนใน อยู่ที่ชายหาดหมู่บ้านคู๊ะ ตำบลบางจะเกร็ง และอีกแห่งคือ ชายหาดหมู่บ้านบางบ่อ ตำบลบางแก้ว สามารถเดินทางไปได้โดยทางรถยนต์ บริเวณสันดอนมีหอยอาศัยอยู่หลายชนิด ได้แก่ หอยหลอด หอยลาย หอยปู หอยปากเปิด หอยแครง แต่พบว่าหอยหลอดเป็นหอยที่มีจำนวนมากที่สุด จึงเป็นจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้หอยหลอดเป็นหอยชนิด 2 ฝา ตัวสีขาวขุ่น มีเปลือกคล้ายหลอด

กาแฟ ฝงตัวอยู่ในเลน การจับหอยหลอด จะจับในช่วงน้ำลง โดยใช้ไม้เล็ก ๆ ขนาดก้านธูป จุ่มปูนขาว แล้วแทงลงไปในรูหอยหลอด หอยจะเมาปูนแล้วไพล่ขึ้นมาให้จับ ไม่ควรเสาดปูนขาวลงบนสันดอน เพราะจะทำให้หอยที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นตายหมด ช่วงเวลาเหมาะสมที่จะท่องเที่ยวดอนหอยหลอด คือ ประมาณเดือนมีนาคม - พฤษภาคม เพราะน้ำทะเลจะลดลงนานกว่าช่วงเวลาอื่น และสามารถมองเห็นสันดอนไพล่ขึ้นมา

สรุปผังความรู้ในเมืองสมุทรสงคราม

แผนภาพที่ 1 สรุปลังความรู้ในเมืองสมุทรสงคราม